

Valvira

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården

Valviras anvisning för hantering av snuskighet i bostäder

Företal	3
1. Inledning	5
1.1 Orenlighet – ett mångsidigt problem.....	5
1.2 En typisk snuskig bostad.....	6
1.3 Sanitära olägenheter på grund av orenlighet.....	6
1.4 Uppfattningar om sanitär olägenhet och allvarlig sanitär olägenhet.....	7
2. Definitioner	8
3. Orenlighetsproblem för myndighet	9
3.1. Kontakt tas i regel av disponenten.....	9
3.2. Skriftlig begäran om åtgärder	10
3.3 Ärendet blir anhängt utifrån begäran om åtgärder	10
3.4 Förordnande om bostadsinspektion	11
4. Bostadsinspektion	13
4.1 Inspektionen	14
4.2 Skriftligt dokument om inspektionen	16
4.3 Efterbevakning	18
4.4 Förelägganden och förstärkande av dem	18
4.4.1 Hörande	20
4.4.2 Föreläggande och tvångsmedel	21
4.4.3 Övervakning av förverkligandet av föreläggandet	23
4.4.4 Verkställande av hot om tvångsutförande	23
4.4.5 Boendeförbud	25
4.5 Behandlingen avslutas – handlingarna arkiveras.....	26
5. Myndighetssamarbete	27
5.1 Socialväsendet	27
5.2 Hälsovårdsväsendet	28
5.3 Räddningsmyndigheterna	28
5.4 Djurskyddsmyndigheterna	29
5.5 Byggnadstillsynsmyndigheterna	29
5.6 Miljövårdsmyndigheterna	29
6. Tips för handläggning av ärenden och kundbetjäning.....	31
6.1 Bedömning av sanitär olägenhet.....	31
6.2 Samförstånd och långsiktighet.....	31
6.3 Ansvarstagande och interaktion.....	31
6.4 Ett fungerande samarbete	31
7. Lagstiftning.....	33
Litteratur	33
Bilagor	33
Till slut.....	33

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Företal

Tillstånds- och tillsynsverket för hälsovården (Valvira) har i egenskap av myndighet för styrning av tillsyn i enlighet med hälsovårdslagen utarbetat denna anvisning på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet. Anvisningen är i första hand avsedd för hälsoskyddsmyndigheterna i syfte att förenhetliga verksamheten vid handläggning av klagomål om orenlighet i bostäder. Även om anvisningen ger en mycket detaljerad beskrivning av hälsoskyddsmyndigheternas behandling av problem som hänför sig till orenlighet, är den likaså till nytta för andra myndigheter, bostadsaktiebolag och fastighetsägare, eftersom den också behandlar orenlighet i ett bredare perspektiv.

Under beredningen av anvisningen gjordes en utfrågning hos hälsoskyddsmyndigheterna i nio städer som bl.a. utredde hur vanliga orenlighetsproblemen är och vilka förfaringssätt hälsoskyddsmyndigheterna använder för att hantera problemen. Inom verksamhetsområdet för de tjänsteinnehavare som besvarade enkäten bor ca 1,9 miljoner invånare. Detta faktum gav en uppdaterad bild av de sätt på vilka kommunernas hälsoskyddsmyndigheter hanterar orenlighetsproblemen.

Bakgrundsinformation till orenligheten hämtades även hos disponenterna. För planeringen och genomförandet av den enkät som utarbetades för disponenterna erhöles hjälp av verkställande direktören för Suomen isännöitsijäliitto ry (Finlands disponentförbund) Tero Heikkilä. Enkäten riktades till de disponenter som är verksamma inom området för samma städer som de hälsoskyddsmyndigheter som deltog i utfrågningen. Med hjälp av utfrågningen utreddes hur vanliga orenlighetsproblemen är ur bostadsaktiebolagens synvinkel sett, och hur de hanteras av bostadsaktiebolagen. I enkäten utreddes dessutom disponenternas uppfattning om myndighetsåtgärderna i angelägenheter som hänför sig till orenligheten. Enkäten besvarades tyvärr endast av ett fåtal disponenter, varför det inte är möjligt att dra generella slutledningar av svaren.

I beredningsskedet utreddes även hur andra myndigheters handskas med orenlighetsproblemen. I anslutning till dessa utredningar intervjuades ledande brandinspektör Ilkka Itkonen samt brandinspektörerna Mikko Luukkonen och Ilkka Korhonen vid Norra Savolax räddningsverk, chefen för Kuopio stads hälsotjänster, överläkare Matti Pietikäinen, samt socialarbetare Tiina Torvinen vid Kuopio stads bostadstjänster för grupper med särskilda behov. Uppgifter om tillsyn enligt markanvändnings- och bygglagen erhöles av Antti Kankkunen, byggnadsinspektör, Kuopio stad. Råd för arkivering av handlingar erhöles av Kuopio stads arkivchef Tuija Turunen och anvisningar för anskaffning av tjänster för utarbetandet av Kuopio regionens upphandlings- och logistikchef Anne Hämynen.

Med värdefulla synpunkter och kommentarer bidrog även överinspektören för socialvård vid Valvira, Minna Miettinen, Helsingfors stads ledande miljöinspektör Markku Viinikka, Helsingfors stads miljöjurist Nora Kankaanrinta och Kuopio stads miljövårdschef Hannu Kirjavainen.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Enligt beräkningarna kommer antalet klagomål om bostäders orenlighet att öka allt mer. Å ena sidan tyder detta på att orenlighetsproblemen tilltar, men å andra sidan är det även ett tecken på en sänkning av den allmänna toleranströskeln, vilket leder till klagomål om allt obetydligare problem. Vid behandlingen av klagomålen är det viktigt att trygga parternas intimitetsskydd, rättsskydd samt likställdhet inför lagen.

Anvisningen har skrivits av FM Heikki Kallunki, miljövårdsinspektör, Kuopio stad. Överinspektör Pertti Metiäinen har verkat som ansvarsperson för uppdraget hos Valvira.

Helsingfors 11 mars 2011

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

1. Inledning

Antalet klagomål om orenlighet i bostäder som kommit till hälsoskyddsmyndigheterna har ökat under de senaste decennierna. Under de senaste åren (2007–2009) har antalet kontakter likväl jämnat ut sig så att hälsoskyddsmyndigheterna har mottagit ca 7,6 klagomål om orenliga bostäder per 100 000 invånare årligen. Av dessa anmälningar har ca 60 procent lett till att ärendet blivit anhängigt hos myndighet. Även om antalet fall av orenlighet som blivit anhängiga är litet, tar deras handläggning ofta relativt lång tid i anspråk för tjänsteinnehavaren.

1.1 Orenlighet – ett mångsidigt problem

På grund av orenlighetsproblemens natur avviker deras handläggning hos hälsoskyddsmyndigheterna från de åtgärder som föranleds av andra framställningar om hälsoförhållanden i bostäder. Bakom orenligheten ligger nästan alltid den boendes sjukdomar som till exempel demens eller personliga problem såsom utslagning, alkoholism, drogmissbruk, psykiska störningar samt kombinationer av dessa. I praktiken är det även ofta så, att den som bor i orenliga förhållanden inte uppfattar att det förekommer något orenlighetsproblem.

Handläggningen av orenlighetsproblem hos hälsoskyddsmyndigheterna har även försvårats av brist på klara instruktioner, okunskap om myndigheternas befogenheter och möjligheter till myndighetssamarbete samt av inexakthet i lagstiftningen (till exempel användning av odefinierade termer). Stora olikheter mellan kommunerna har dessutom förekommit i den administrativa handläggningen av orenlighetsärenden. Till exempel har betydligt över 60 procent av bestämmelserna hos de hälsoskyddsmyndigheter som besvarade enkäten om orenlighetsproblem utfärdats på två städers område (inte städer i huvudstadsregionen). I städer där inga bestämmelser alls har utfärdats har administrativa utvägar ofta uppfattats som långsamma och tungrodda. Bostadsaktiebolagen har inte heller alltid reda på hur orenlighetsproblem ska hanteras. Svårigheter har till exempel förekommit i samarbetet mellan bostadsaktiebolagen och myndigheterna. På samma gång som myndigheterna har trott att rådgivningen och vägledningen har varit tillräckligt utförlig har bostadsaktiebolagen upplevt att de har blivit helt och hållet utan hjälp från myndigheterna. En motsatt företeelse har varit att en del bostadsaktiebolag varit ovilliga eller oförmögna att vidta några som helst åtgärder för att hantera problemet även om bostadsaktiebolagslagen möjliggör det. Till exempel har förfarandet för att ta bostaden i besittning kunnat upplevas som en arbetsdryg och långsam process. Å andra sida kan bostadsaktiebolagen önska att hälsoskyddsmyndigheten gör en utvärdering av bostadens orenlighet innan de vidtar sådana åtgärder som möjliggörs av bostadsaktiebolagslagen.

Av ovan nämnda orsaker kan det vara besvärligt att handlägga orenlighetsproblem och andra problem i anslutning till dem, om hälsoskyddsmyndigheten inte har tillräcklig kännedom om vederbörliga förfaringssätt och möjligheter till myndighetssamarbete.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

1.2 En typisk snuskig bostad

En typisk snuskig bostadslägenhet som ger anledning till klagomål hos hälsoskyddsmyndigheten är en bostad i ett bostadsaktiebolag i ett våningshus vars innehavare är en lägenhetsägare eller hyresgäst som bor ensam. Klagomål inkommer i någon mån även från radhus (bostadsaktiebolag) samt egnahemshus där orenligheten i praktiken orsakar en hälsorisk enbart för bostadens invånare. Klagomål om egnahemshus kommer ofta från andra myndigheter, i regel socialmyndigheterna, i form av begäran om åtgärder. Från hyreshusbolag kommer det färre klagomål, eftersom hyreshusbolag lättare kan ingripa i sina hyresgästers orenliga levnadsvanor (till exempel är snuskigt liv en giltig vräkningsgrund).

Invånaren i en snuskig bostad är ofta en ålderstigen och eventuellt dement man eller kvinna som bor för sig själv. Dessa ensamma åldringars skötsel av göromål som hör till det dagliga livet har försvårats eller förhindrats och i deras bostad samlas bl.a. skämda livsmedel och annat avfall som med tiden börjar lukta illa och dra till sig skadedjur. Snuskighet förekommer även i bostäder vars invånare på grund av riklig konsumtion av alkohol eller bruk av andra rusmedel är oförmögna att ta hand om sig själva och sin boendemiljö. I dessa fall hopar sig likaså stora mängder avfall, men även sekret från människor och djur. Den tredje gruppen består av ensamma människor som lider av psykiska problem och inte kan eller vill ta hand om renligheten i sin boendemiljö. Ibland fyller de också sin bostad med stora mängder saker som de hämtar i bostadsbolagens soptunnor. Tills vidare har en mindre grupp bestått av "fullständigt friska" personer som till exempel inte kan eller inte vill ta hand om sin boendemiljö. Alla ovan nämnda grupper kan även ha problem som hänför sig till att de har keldjur som för sin del bidrar till de olägenheter som orsakas av orenlighet.

1.3 Sanitära olägenheter på grund av orenlighet

I Finland har inga studier gjorts om sanitära olägenheter på grund av orenlighet. Genom tillämpning av resultat från studier som undersökt inneluften kan man likväl uppskatta att det i snuskiga bostäder till exempel förekommer faktorer som orsakar sanitära olägenheter och har sitt ursprung i organiskt avfall såsom olika slags mikrober som hos den som utsätts för dem kan medföra irritationssymtom i de övre luftvägarna, infektioner och allmänna symtom. Från sekret från människor eller djur kan utöver mikroberna frigöras olika kväve- och svavelföreningar i rumsluften. Svavelföreningar kan dessutom frigöras från dåligt fungerande och illa skötta avlopp. Kväve- och svavelföreningar kan orsaka irritationssymtom i ögonen och slemhinnorna. Från skämda rester kan i rumsluften även frigöras avdunstande organiska föreningar (VOC) som för den som utsätts för dem kan medföra sanitära konsekvenser i huvudsak i form av en kombination av irritationssymtom och allmänna symtom som till exempel irritationssymtom i ögonen och slemhinnorna, huvudvärk och trötthet. Det damm som i orenliga bostäder kan förekomma i verkligt stora mängder bildas av både oorganiskt och organiskt damm. Att utsättas för damm kan likaså leda till olika slags irritationssymtom.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Den lukt som sprider sig från snuskiga bostäder till trapphuset och grannlägenheterna kan ge upphov till stressreaktioner och försämrad livskvalitet. I praktiken orsakas symtomen av att man känner störande lukt, eftersom något direkt samband mellan exponering för lukter och symtom samt sjukdomar inte har konstaterats. Man bör komma ihåg att de luktande föreningarnas halter i regel är så låga att de rejält understiger de halter som är skadliga för hälsan.

Den bedömning av lukten som hälsoskyddsmyndigheten gjort i form av en sinnesförnimmelse är i regel en tillräcklig grund för bedömning av en existerande sanitär olägenhet, och någon undersökning av rumsluftens kemiska sammansättning och halter behöver inte göras.

1.4 Uppfattningar om sanitär olägenhet och allvarlig sanitär olägenhet

Hälsoskyddsmyndigheternas tolkningar av sanitära olägenheter och allvarliga sanitära olägenheter utgör tjänsteinnehavares subjektiva uppskattningar av situationen och varierar i någon mån hos olika kommuner och tjänsteinnehavare. Enligt tjänsteinnehavarnas tolkning orsakas sådan sanitär olägenhet som avses i 1 § i hälsoskyddslagen av bl.a. lukter som sprider sig till trapphuset eller grannlägenheterna, avföring och andra sekret i lägenheten, flugor och andra skadedjur inomhus, organiskt avfall i bostaden, smutsiga och söndriga ytor samt spillning från keldjur. Som allvarlig sanitär olägenhet har tolkats bl.a. allvarligare grader av ovan nämnda företeelser som till exempel orimlig luktolägenhet i bostäder eller trapphus (till exempel kan urin sprida sig genom elementfogarna till en grannlägenhet) liksom även stora mängder skadedjur.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

2. Definitioner

Orenlighet, osnygg: Smutsig, ostädad, snuskig (Finska språkbyråns ordbok)

Sanitär olägenhet: Med sanitär olägenhet avses sjukdom som kan konstateras hos människan, en annan hälsostörning eller förekomsten av en sådan faktor eller omständighet, som kan minska sundheten i befolkningens eller individens livsmiljö (Hälsoskyddslagen).

Allvarlig sanitär olägenhet: I hälsoskyddslagen har inte begreppet allvarlig sanitär olägenhet definierats, trots att det används i lagen. I Anvisningen om boendehälsa har som ett kriterium för allvarlig sanitär olägenhet framförs en sådan omständighet, som vid fortsatt förekomst väsentligt försvårar grannarnas boende, eller kan utvecklas till en hälsorisk för bostadens invånare eller grannar.

Luktolägenhet: Med luktolägenhet avses lukt som upplevs som obehaglig, men i samband med vilken inga symtom eller fynd som tyder på klinisk sjukdom förekommer.

Trivselolägenhet: Med trivselolägenhet avses en situation som upplevs som obehaglig, men i samband med vilken inga symtom eller fynd som tyder på klinisk sjukdom förekommer.

Jämlikhet: Människorna är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person (Finlands grundlag)

Skydd för privatlivet: Vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade (Finlands grundlag)

Rättsskydd: Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan (Finlands grundlag)

Hemfrid: En person har lagstadgad rätt att vistas i sitt hem utan att störas av andra människor (Strafflagen 24 kapitlet)

Brandbelastning: Total värmemängd som frigörs vid fullständig förbränning av materialet som finns i ett utrymme. I detta material ingår bärande, stomstabiliserande, sektionerande och övriga byggnadsdelar samt lösöre. (Finlands byggbestämmelsesamling E1, Byggnaders brandsäkerhet)

Hemtjänst: Fullgörande av eller bistånd vid fullgörandet av uppgifter eller funktioner som hör till boende, personlig skötsel och omvårdnad, vård och uppfostran av barn samt till annan normal och invand livsföring. (Socialvårdslagen)

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

3. Orenlighetsproblem för myndighet

För orenlighet reagerar vanligtvis grannarna till den snuskiga lägenheten och bostadsbolagens fastighetsskötare som fäster uppmärksamhet vid den lukt som sprider sig från lägenheten till trapphuset och som i värsta fall via trapphuset kan sprida sig till andra lägenheter. Grannarna och fastighetsskötarna underrättar disponenten eller en representant för fastighetsägaren, varefter bostadsbolaget måste ta ställning till de olägenheter som orsakats av orenlighetsproblemet. I en del fall ber invånarna om anvisningar eller ingripande direkt hos hälsoskyddsmyndigheten och hänvisas då först till disponenten eller fastighetsägarens representant för anmälan om saken.

Till att börja med är det motiverat att bostadsbolaget rådgör med den snuskiga bostadens invånare om problemet och hur det ska hanteras. Om problemet fortbestår, kan bostadsbolaget ge en skriftlig varning för orenlighet och som yttersta utväg kan bostadsbolaget vidta åtgärder för att bostadsbolaget ska omhänderta lägenheten för viss tid (högst tre år). I hyreshusbolag kan en invånarens hyresavtal hävas, om orenlighet som vållar olägenhet fortgår trots varningar.

3.1. Kontakt tas i regel av disponenten

Egentliga framställningar om åtgärder i fall av orenlighet kommer i regel till hälsoskyddsmyndigheterna via bostadsbolagens disponenter. Framställningar om åtgärder inkommer i någon mån även från socialmyndigheterna. Enskilda framställningar med motiveringar kommer också från hälsovården, räddningsmyndigheterna, polisen, grannarna (i sådana fall där bostadsbolaget inte har vidtagit åtgärder) samt från släktingar till invånaren i den snuskiga bostaden.

En del av framställningarna kan skötas med vägledning och rådgivning, men största delen (ca 60 procent) av dem leder till anhängiggörande. En del av de framställningar som kommit till hälsoskyddsmyndigheterna kan utifrån den grundläggande informationen helt eller delvis delegeras till en annan behörig myndighet, till exempel socialväsendet, som har möjlighet att ordna en mer heltäckande vård för invånaren.

Allmänt åberopade kriterier för anhängiggörande av misstankar om sanitära olägenheter orsakade av orenlighet har varit bl.a. lukt som sprider sig till trapphus eller grannbostäder, skadeinsekter som tar sig in i grannbostäder, samlande av avfall i lägenheten, allvarliga brister i förvaringen av livsmedel samt en anmälan från socialmyndighet om att invånaren är oförmögen att sköta om städningen av lägenheten.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

3.2. Skriftlig begäran om åtgärder

Det är motiverat att begära en framställning om åtgärder på grund av orenlighet i skriftlig form (även framställningar om åtgärder som kommer från en annan myndighet). I en begäran om åtgärder som kommer från bostadsbolaget eller fastighetsägaren bör tydligt framföras de åtgärder som redan har vidtagits av bostadsbolaget eller fastighetsägaren. Om bostadsbolaget inte har vidtagit åtgärder, är det inte motiverat att ta ärendet till behandling. Ett undantag utgörs av framställningar om åtgärder av vilka framgår att bostadsbolaget inte vill vidta åtgärder i ärendet. Ärendet tas inte heller till behandling, då det inte finns en motiverad anledning att misstänka att det förekommer någon sanitär olägenhet. Om det inte är befogat att misstänka någon sanitär olägenhet, men ärendet förfaller att vara sådant att det hör till någon annan myndighet att handlägga ärendet, bör behandlingen av ärendet delegeras till en annan myndighet. I många fall kan behandlingen av ärendet genast delegeras till exempel för handläggning av socialväsendet. Om ärendet inte tas upp till behandling, bör hälsoskyddsmyndigheten göra en skriftlig anmälan med motiveringar till den som lämnat framställningen om åtgärder.

En begäran om åtgärder upptas till behandling, om bostadsbolaget eller fastighetsägaren redan har vidtagit åtgärder för att rätta till problemet (t.ex. gett en varning eller en uppmaning att städa bostaden) och dessa åtgärder inte förmått korrigera situationen, och det på grund av begäran om åtgärder kan misstänkas att orenligheten ger upphov till sanitär olägenhet.

3.3 Ärendet blir anhängt utifrån begäran om åtgärder

Efter att ärendet blivit anhängigt bör hälsoskyddsmyndigheten underrätta samtliga parter om anhängiggörandet. Parter är till exempel bostadsbolaget, fastighetsägaren, lägenhetens innehavare (invånare), aktieägaren och eventuellt ägarens förmyndare och i vissa fall invånarens godeman. Anmälan kan göras per telefon, men om parten inte kan påträffas, kan han eller hon underrättas med ett brev till vilket det är bra att foga ett mottagningsbevis (vid behov en stämningssedelgivning). Efter att ärendet blivit anhängigt är det nödvändigt att hos socialväsendet ta reda på, om den snuskiga lägenhetens invånare eventuellt är kund hos socialväsendet.

Efter att ärendet blivit anhängigt rekommenderas det att hälsoskyddsmyndigheten inledningsvis genom ett besök sätter sig in i situationen tillsammans med disponenten eller en representant för fastighetsägaren. Syftet med detta preliminära besök är att bedöma hur allvarlig situationen är, så att hälsoskyddsmyndigheten kan göra en riktig beräkning av de fortsatta åtgärder som behövs. Den viktigaste uppgiften är att bedöma hur allvarlig situationen är, dvs. om det är motiverat att misstänka att orenligheten orsakar en allvarlig sanitär olägenhet. Besöket begränsas till att omfatta trapphuset och bostadsbolagets övriga gemensamma utrymmen som omger den snuskiga bostaden. I detta sammanhang kan man försöka föra preliminära samtal om situationen med den snuskiga bostadens invånare. Med invånarens samtycke kan bostaden granskas på samma gång.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Tidpunkten för den egentliga inspektionen bör om möjligt bestämmas med den snuskiga bostadens invånare per telefon eller vid ett preliminärt besök. Om invånaren inte motsätter sig en bostadsinspektion, behövs inget förordnande av hälsoskyddsmyndigheten. Om invånaren motsätter sig en granskning, behövs ett förordnande. I dessa fall bör hälsoskyddsmyndigheten ha motiverade skäl att misstänka förkomsten av allvarlig sanitär olägenhet, och det är motiverat att per post mot mottagningsbevis underrätta invånaren om inspektionstidpunkten (vid behov med en stämmingsdelgivning). För att påskynda processen är det skäl att delegera lämnandet av inspektionsförordnandet till en tjänsteinnehavare så att ärendet inte behöver lämnas för behandling av organet.

3.4 Förordnande om bostadsinspektion

Informationsruta 1:

Hälsoskyddslagen 46 § Bostadsinspektion

En privat bostad får av annan anledning än på invånarens eller ägarens eget initiativ inspekteras endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka att bostaden medför sanitär olägenhet för invånaren eller en granne till bostaden. En inspektion får utföras mot invånarens vilja endast om en myndighet har grundad anledning att misstänka att bostaden medför allvarlig sanitär olägenhet för invånaren eller en granne till bostaden. I så fall förutsätter detta ett skriftligt förordnande av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

I förordnandet om bostadsinspektion bör framföras minst följande uppgifter:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Myndighet som fattat beslutet och tidpunkten för beslutet

Ärende: Bostadsinspektion i en bostad i privat ägo mot invånarens vilja.

Objekt: Bostadens adress

Uppgifter om ärendets anhängighet: Datum då ärendet blivit anhängigt och vem som uppgjort begäran om åtgärder

Bakgrundsinformation i ärendet: Orsaker till misstankar om förekomst av faktorer eller förhållanden som orsakar allvarlig sanitär olägenhet

Hälsoskyddsmyndighetens förordnande: Hälsoskyddsmyndigheten förordnar tjänsteinnehavare XX att förrätta en bostadsinspektion, eftersom det råder misstankar om förekomst i bostaden av faktorer eller förhållanden som orsakar allvarlig sanitär olägenhet för dem som vistas där.

Motiveringar: Hänvisning till den information hälsoskyddsmyndigheten förfogar över i ärendet och till hälsoskyddslagen.

Tilläggsuppgifter ges av: Kontaktuppgifter för handläggande av ärendet

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 45, 46 §

Behörighet: Hänvisning till kommunens instruktion eller motsvarande

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Sändlista: Aktieägaren, bostadsbolaget/fastighetsägaren
Underskrifter

Före den egentliga bostadsinspektionen bör man överväga om handräckning av polisen behövs för inspektionen. Det lönar sig att be om handräckning, om det råder det minsta tvivel om den egna säkerheten.

Informationsruta 2:

Hälsoskyddslagen 48 § Handräckning

Polisen och regionförvaltningsverket är skyldiga att vid behov lämna den kommunala hälsoskyddsmyndigheten handräckning vid tillsynen över efterlevnaden av denna lag samt de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Handräckningsbegäran görs skriftligt och den kan lämnas till polisen antingen per e-post eller telefax.

I den handräckningsbegäran som ska lämnas till polisen bör åtminstone följande saker framgå:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Ärende: Hälsoskyddsmyndigheten ber om handräckning av polisen för inspektion av bostad i privat ägo

Objekt: Bostadens adress

Tidpunkt: Datum och klockslag för inspektionen

Inspektionen utförs av: Tjänsteinnehavarens namn och telefonnummer

Övriga deltagare: Till exempel disponenten eller fastighetens ägare

Bakgrundsinformation i ärendet: Orsak till inspektion och motiveringar till begäran om handräckning

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 45, 46, 48 §

Behörighet: Hänvisning till kommunens instruktion eller motsvarande

Underskrifter

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

4. Bostadsinspektion

Informationsruta 3:

Hälsoskyddslagen 45 § Inspektionsrätt

Hälsoskyddsmyndigheten har för fullgörande av de uppgifter som denna lag stadgar rätt att utföra eller låta utföra inspektioner och undersökningar i samband med dem.

Den som utför inspektion eller undersökning har rätt att därvid:

- 1) få tillträde till ett område eller en byggnad där det idkas verksamhet som är av betydelse för hälsoskyddet eller där hälsoskyddsmyndigheten av grundad anledning misstänker att det förekommer eller uppkommer sanitära olägenheter;
- 2) få behövlig tillgänglig information om byggnader, anordningar, tillverkningsmetoder, verksamhetens art och om resultaten av mätningar och undersökningar gjorda för att uppskatta sanitära omständigheter; samt
- 3) utföra mätningar och ta representativa prover för undersökning

Förvaltningslagen 39 § Inspektion

En myndighet skall underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Parten har rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor om omständigheter som har samband med inspektionen. Under inspektionens gång skall parten om möjligt underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen skall förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskäligen olägenhet.

Den som förrättar inspektion skall utan dröjsmål avfatta en skriftlig inspektionsberättelse över inspektionen. Av inspektionsberättelsen skall inspektionens förlopp och inspektionsförrättarens viktigaste iakttagelser framgå. Inspektionsberättelsen skall delges en part som har rätt att närvara vid inspektionen.

Syftet med bostadsinspektionen är att bedöma om bostadens orenlighet orsakar sanitär olägenhet för dem som vistas i lägenheten eller i grannlägenheterna.

I inspektionsförfarandet tillämpas förvaltningslagen (39 §). Vid inspektionen har alla de parter rätt att närvara som direkt berörs av ärendet. Det är värt att sträva efter att förutom inspektören åtminstone

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

invånarna samt inspektören eller en representant för fastighetsägaren deltar i inspektionen. Tjänsteinnehavaren bör på begäran bestyrka sin identitet och sin tjänsteställning för parterna.

4.1 Inspektionen

Inspektionsförrättningen kan indelas i tre arbetsfaser: 1. inledande diskussion, 2. inspektion, 3. avslutande diskussion

1. **I den inledande diskussionen** underrättar tjänsteinnehavaren parterna om de orsaker som har lett till att ärendet blivit anhängigt, inspektionsförrättningens förlopp samt de begränsningar som gäller för inspektionen. I den inledande diskussionen får både invånaren och fastighetsägarens representant samt andra eventuella parter ge sin syn på ärendet.
2. **Inspektionen** förrättas i huvudsak med hjälp av sinnesiakttagelser.
  - a. Inspektören registrerar mängden och kvaliteten av de varor som finns i lägenheten.
    - i. Man bör komma ihåg att själva mängden av varor inte har något med den sanitära olägenheten att göra.
    - ii. Organiskt avfall såsom skämda livsmedel, sekret från djur eller människor och andra ämnen som eventuellt ger upphov till störande lukt, är saker vid vilka särskild uppmärksamhet bör fästas.
  - b. Förekomsten av mikroorganismer bör registreras.
    - i. På empirisk väg kan man sluta sig till att det ofta i snuskiga bostäder förekommer rikliga mängder av livsmedels- och textilskadedyr såsom olika skalbaggar och bananflugor.
    - ii. Om man påträffar skadedjur i lägenheten, är det bra att ta fotografier av dem som bevis och vid behov prover för identifiering av dem.
  - c. Till sinnesiakttagelserna hör även en bedömning av inomhusluften med hjälp av luktsinnet.
    - i. I luften kan kännas unken lukt som kommer från mikroorganismer eller svavel- och kväveföreningar.
    - ii. Enbart unken lukt räcker till som grund för misstanke om sanitär olägenhet, eftersom den ofta är ett tecken på otillräcklig ventilation eller bristfällig vädring. Orsakerna till den unkna lukten bör likväl utredas (se kontroll av ventilationen).
    - iii. En bedömning baserad på sinnesiakttagelser bör dessutom göras av trapphuset och vid behov i en eller flera grannlägenheter.
  - d. Om det finns keldjur i bostaden, bör även deras tillstånd såvitt möjligt bedömas.
    - i. Om tecken på osaklig behandling av djuren framkommer under inspektionen, anmäls fallet till till tjänsteinnehavare som ansvarar för djurskyddsärenden.
  - e. Det är bra om tjänsteinnehavaren tar fotografier vid inspektionen.
    - i. I användningen och förvaringen av fotografierna måste man likväl komma ihåg att de utgör sekretessbelagt material.
  - f. Ofta är det nödvändigt att granska andra fysikaliska omständigheter och faktorer i bostaden.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

- i. Vid inspektionen är det bra att ta reda på hur bostadens ventilationssystem fungerar: om frånluftsventilerna är öppna och tillräckligt rena för att fungera, hur tillförsel av ersättande luft har ordnats, om spisfläkten är i funktionsdugligt skick och om fettfiltret är tillräckligt rent.
  - ii. Det är i många fall bra att bedöma det fukttekniska och mikrobiologiska tillståndet i bostadens konstruktioner.
3. **I den avslutande diskussionen** genomgås de iakttagelser som gjorts vid inspektionen och underrättas parterna om hur ärendet handläggs av myndigheten.

Vid inspektionen bör i mån av möjlighet bedömas om invånaren eventuellt behöver hjälp av socialvården eller hälsovården. Dessutom bör en preliminär bedömning göras av brandbelastningen i bostaden, förvaring av eventuella brandfarliga vätskor och förvaring av saker intill eldstäder, så att man vid behov kan ta kontakt med räddningsmyndigheterna.

Om bostaden befinns vara i så osnyggt skick att det är befogat att misstänka att den orsakar sanitär olägenhet för invånaren eller grannarna, ges invånaren i inspektionsprotokollet en uppmaning att städa bostaden och (vid behov) desinficera den. För de åtgärder som fastställts bör även anges tidsfrister som bör bedömas från fall till fall. En ändamålsenlig tidsfrist kan vara till exempel fyra veckor efter delgivningen av protokollet. Tidsfristen får inte vara för kort, eftersom arrangemangen för städning av den snuskiga bostaden och eventuell annan behövlig hjälp kan ta tid i anspråk.

Informationsruta 4:

Vid inspektionen behövs bl.a. följande verktyg och tillbehör: kamera, provtagningsinstrument för skadedjursprover (gummihandskar, provburk), ficklampa, hygrometer med snabb respons, signalrök, anteckningsmaterial, personliga skydd (skoskydd, engångs andningsskydd, skyddsoverall, skyddsmössa)

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Informationsruta 5:

Bostadsaktiebolagslagen (1599/2009)

8 kapitlet Tillträde till en aktielägenhet och tagande av en aktielägenhet i bolagets besittning

1 § Tillträde till en aktielägenhet

En ledamot i bolagets styrelse och disponenten samt den som har bemyndigats av styrelsen eller disponenten har rätt att få tillträde till en aktielägenhet, när detta behövs för tillsynen över aktielägenhetens skick och skötsel eller för underhålls- eller ändringsarbeten i aktielägenheten eller tillsynen över dessa. Besöket i aktielägenheten ska ske vid en tidpunkt som är lämplig för aktieägaren och aktielägenhetens innehavare, om detta inte hindras av att arbetet är brådskande eller av dess art. Om tillträde vägras, har styrelseledamöterna och disponenten rätt att få handräckning av polisen.

4.2 Skriftligt dokument om inspektionen

Med stöd av hälsoskyddsförordningen 17 § ska om inspektionen alltid avfattas ett protokoll som sänds till samtliga parter. I ett fall av orenlighet är inspektionsprotokollet och andra handlingar i samband med fallet alltid sekretessbelagda, eftersom uppgifter om personens levnadsvanor och andra personliga förhållanden oundvikligen måste anges i dokumenten (Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet). Sekretessen betecknas så att det syns i alla dokument och av beteckningen ska framgå på vad hemlighållandet grundar sig.

I inspektionsprotokollet bör åtminstone följande uppgifter framföras:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Tidpunkt: Datum och klockslag för inspektionen

Inspekterat objekt: Lägenhetens adressuppgifter

Deltagare i inspektionen: Deltagarnas namn och grund för deltagande

Uppgifter om ärendets anhängighet: Datum då ärendet blivit anhängigt och vem som uppgjort begäran om åtgärder

Skäl för inspektionen: Orsaker till misstankar om förekomst av faktorer eller förhållanden som orsakar sanitär olägenhet eller allvarlig sanitär olägenhet

Basuppgifter om byggnaden och bostaden: Bostadsfastighetens typ och förvaltning, uppgifter om lägenheten (våning, boyta, antal invånare, ventilationssystem)

Inspektionens omfattning: Begränsning av inspektionen "genom inspektionen bedömdes en sanitär olägenhet som eventuellt orsakas av den orenliga bostaden"

Vid inspektion gjorda iakttagelser: Iakttagelser och eventuella mätningresultat som framkom vid inspektionen

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Slutledningar: Bedömning av sanitär olägenhet

Åtgärder: Vid behov förslag till åtgärder för avlägsnande av olägenheterna och tidsfrister för genomförande av åtgärderna

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 45, 46 §, Hälsoskyddsförordningen 15, 17 §

Dokumentets underskrift: Tjänsteinnehavarens underskrift

Bilagor: t.ex. fotografier

Sändlista: Till vem dokumentet har skickats för kännedom

Informationsruta 6:

Hälsoskyddslagen 27 § Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme

Om det i en bostad eller något annat vistelseutrymme förekommer buller, vibrationer, lukt, ljus, mikrober, damm, rök, för mycket värme eller kyla eller fukt, strålning eller annat därmed jämförbart i den omfattning att detta kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden eller utrymmet, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ålägga den vars förfarande eller åtgärd orsakar ett sådant missförhållande att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten.

Om olägenheten beror på bristfällighet i bostaden eller något annat utrymme och det inte är möjligt att avhjälpa olägenheten, eller om bostadens eller vistelseutrymmets ägare eller innehavare när ifrågavarande ägare eller innehavare är ansvarig för reparationen av bristfälligheten eller olägenheten, inte har vidtagit den åtgärd som hälsoskyddsmyndigheten har föreskrivit, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förbjuda eller begränsa nyttjandet av bostaden eller vistelseutrymmet för sitt ändamål.

Informationsruta 7:

Hälsoskyddslagen 31 § Mikrober och skadedjur

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan ålägga den som äger eller innehar en fastighet eller ett allmänt område att vid behov vidta åtgärder för att från fastigheten eller det allmänna området utrota sådana mikrober och skadedjur som orsakar sanitär olägenhet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan i kommunen föreskriva om behövliga åtgärder för utrotning av skadedjur, om dessa kan anses sprida sjukdomar eller annars orsaka sanitär olägenhet.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

4.3 Efterbevakning

Om invånaren måste ges en åtgärdsuppläsning för städning av bostaden, måste även efterbevakning ordnas. Det tydligaste är att tjänsteinnehavaren själv gör ett besök för att konstatera hurdan situationen är efter att tidsfristen löpt ut (förnyad inspektion). Om den egentliga inspektionen likväl har förlöpt i gott samförstånd, kan om efterbevakning även avtalas med till exempel disponenten eller socialmyndigheterna. I sådana fall underrättar disponenten eller socialmyndigheten tjänsteinnehavaren om hur situationen i lägenheten har förändrats under förloppet av den givna tidsfristen.

Syftet med den förnyade inspektionen av bostaden är att försäkra sig om att invånaren har reagerat på de åtgärdsframställningar som gjorts. Då en förnyad inspektion planläggs bör vid behov andra myndigheter kontaktas och uppmanas att delta i inspektionen eller annars ta sig an ärendet. Själva inspektionen genomförs på samma sätt som den egentliga inspektionen och om förrättningen uppgörs ett inspektionsprotokoll som skickas till samtliga parter.

Den förnyade inspektionen kan vid behov förrättas tillsammans med brandinspektören eller en tjänsteinnehavare från socialväsendet, så att man på samma gång får olika myndigheters syn på situationen. Beaktas bör likväl att invånaren kan förhålla sig mera positivt till inspektionen, om antalet deltagare hålls så litet som möjligt. Myndigheterna avfattar sina egna dokument om sina inspektioner och är alla bundna av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, vilket innebär att alla myndigheters dokument huvudsakligen är sekretessbelagda.

Om den osnygga bostadens invånare inte ger tillstånd till förnyad inspektion av bostaden, behöver tjänsteinnehavaren ett nytt förordnande för inspektionen. Förordnandet ska fortfarande grunda sig på ett motiverat skäl att misstänka en allvarlig sanitär olägenhet. Ett motiverat skäl kan till exempel vara en stark misstanke om att lägenheten inte har städats. Om inget motiverat skäl föreligger och invånaren motsätter sig inspektionen, kan bostaden inte inspekteras.

Om det vid den förnyade inspektionen framgår att orenlighetsproblemet har avlägsnats, är det motiverat att i inspektionsprotokollet anteckna att ärendet inte ger anledning till övriga åtgärder för hälsoskyddsmyndigheten. Behandlingen av ärendet hos hälsoskyddsmyndigheten kan avslutas och handlingarna om ärendet arkiveras.

Om det orenlighetsproblem som ger upphov till sanitär olägenhet kvarstår, är det att rekommendera att i inspektionsprotokollet ge en ny uppmaning och tidsfrist för korrigerande av bristerna i bostaden. Det lönar sig att ge en ny tidsfrist som är kortare än den ursprungliga (t.ex. två veckor).

4.4 Förelägganden och förstärkande av dem

Om invånaren inte följer förnyade uppmaningar och orenligheten fortbestår även efter att en ny tidsfrist har givits, och problemet inte heller

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

kunnat avhjälpas via andra myndigheter, måste hälsoskyddsmyndigheten utfärda ett förordnande om avlägsnande av den sanitära olägenheten. Innan föreläggandet utfärdas ska invånaren höras. Vid fall av orenlighet ska invånaren beredas tillfälle att ge en förklaring, eftersom invånarens förfarande ger upphov till sanitär olägenhet. Vid behov kan även andra parter höras.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

4.4.1 Hörande

Informationsruta 8:

Förvaltningslagen 34 § Hörande av part

Innan ett ärende avgörs skall en part ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras.

Ett ärende får avgöras utan att en part hörs, om:

- 1) yrkandet lämnas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundat;
- 2) ärendet gäller anställande i tjänstgöringsförhållande eller antagande till frivillig utbildning;
- 3) ärendet gäller beviljande av en sådan förmån som grundar sig på bedömning av sökandens egenskaper;
- 4) hörandet kan äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande skada för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön; eller
- 5) ett yrkande som inte rör någon annan part godkänns eller om hörandet av någon annan orsak är uppenbart onödigt.

Invånaren hörs skriftligt innan föreläggandet utfärdas. I det skriftliga hörandet individualiseras de sanitära olägenheterna och de eventuella ålägganden som ska ges samt eventuella ålägganden som förenas med vite enligt viteslagen. Det skriftliga hörandet skickas till invånaren per post mot mottagningsbevis (vid behov med en stämmingsdelgivning) och där bör framgå åtminstone följande omständigheter:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Hörandets syfte: Hörande om avlägsnande av sanitär olägenhet, eventuella ålägganden i ärendet samt om bestämmande av tidsfrist och eventuellt tvångsutförande.

Objekt: Bostadens adress

Bakgrundsinformation i ärendet: Orsaker till misstankar om förekomst i bostaden av faktorer eller förhållanden som orsakar allvarlig sanitär olägenhet

Information om inspektionerna: Inspektionsdatum, sammandrag av de väsentligaste iakttagelserna samt hänvisningarna till inspektionsprotokollen.

Individualiserade uppgifter om omständigheter om vilka förklaring begärs: Förklaring begärs till exempel om missförhållanden som

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

konstaterats vid inspektionerna, eventuella ålägganden, eventuella tvångsmedel (t.ex. hot om tvångsutförande) samt om tidsfrist

Anvisningar om sändande av genmäle: Tidsfrist för sändande av genmäle och kontaktuppgifter till myndigheterna

Upplysning om att underlåtenhet att lämna utredning inte hindrar att ärendet avgörs

Tilläggsuppgifter ges av: Kontaktuppgifter för handläggande av ärendet

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 45, 46, 51, 53 §, Förvaltningslagen 34, 35 (om intressebevakare eller vårdnadshavare ska höras), 36 §, Lagen om vite 14 §

Bilagor: Handlingar som är föremål för hörandet i form av original eller kopior.

Underskrifter

4.4.2 Föreläggande och tvångsmedel

Informationsruta 9:

Enligt 27 § hälsoskyddslagen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förpliktiga till åtgärder för att undanröja eller begränsa sanitär olägenhet, då det råder sådana förhållanden i en bostad som kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden.

Enligt 51 § hälsoskyddslagen har den kommunala hälsoskyddsmyndigheten rätt att meddela enskilda förbud och föreskrifter som är nödvändiga för att avhjälpa eller förebygga sanitär olägenhet.

Enligt 53 § hälsoskyddslagen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förena ett med stöd av denna lag meddelat förbud eller föreläggande med vite eller med hot om att det som lämnats ogjort utförs på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts eller förbjuds. I ärenden som gäller vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande skall i övrigt tillämpas vad som stadgas i viteslagen ([1113/90](#)).

Enligt 27 § i hälsoskyddslagen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förpliktiga (ålägga) den snuskiga bostadens invånare att vidta åtgärder för att avlägsna de sanitära olägenheterna. Beslutsfattandet kan hos kommunerna även vara delegerat till tjänsteinnehavare och då kan tjänsteinnehavaren ge ett föreläggande om undanröjande av den sanitära olägenheten. Det är likvärdigt att rekommendera att föreläggandet om städning ges av hälsoskyddsmyndigheten så att ålägganden i form av tvångsmedel kan förenas med huvudförpliktelsen i samma beslut.

Hälsoskyddsmyndigheten kan förena tvångsmedel med åläggandet. Det mest praktiska tvångsmedlet vid orenlighetsproblem är hot om tvångsutförande som föreläggs med stöd av viteslagen (1113/90). I vissa fall kan även föreläggande av vite övervägas.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Hot om tvångsutförande föreläggs genom att invånaren åläggs en huvudförpliktelse, dvs. till exempel att städa lägenheten, se till att skämda livsmedel läggs i soporna eller att skadedjuren utrotas, med hot om tvångsutförande. Varje huvudförpliktelse bör förenas med föreläggande av ett särskilt hot om tvångsutförande. I praktiken innebär detta att ett särskilt hot om tvångsutförande förenas med städning av bostaden, ett särskilt hot om tvångsutförande med transport av skämda livsmedel till avfallshanteringen och ett särskilt hot om tvångsutförande med utrotning av skadedjur.

I hälsoskyddsförordningen (17 §) har föreskrivits om innehållet i hälsoskyddsmyndighetens beslut. Beslutet skickas till invånaren per post mot mottagningsbevis (vid behov med en stämmingsdelgivning). I föreläggandet bör framgå åtminstone följande omständigheter:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Myndighet som fattat beslutet och tidpunkten för beslutet

Objekt: Bostadens innehavare och dennas kontaktuppgifter

Information om inspektionerna: Inspektionsdatum, sammandrag av de väsentligaste iakttagelserna samt hänvisningarna till inspektionsprotokollen.

Hörande av parterna: Genmäle eller upplysning om att inget genmäle kommit.

Sanitär olägenhet: Konstaterande av sanitära olägenheter med motiveringar

Förordnandet och dess motiveringar: Bostaden ska t.ex. 1. tömmas på livsmedel, 2. genomgå grundlig städning och 3. utrotning av skadedjur som påträffats där. Bostaden har vid inspektionerna konstaterats vara så osnygg att den på goda grunder kan misstänkas orsaka sanitär olägenhet för dem som bor i bostaden (motiveringarna bör anges så detaljerat som möjligt).

Konstateras hur de utredningar och påståenden som parten gjort påverkar det beslut som ska fattas.

Tidsfrist som reserverats för genomförande av åtgärderna: Förelagda åtgärder ska vara genomförda senast x.x.xxxx (tidsfristen bör objektivt sett vara tillräcklig)

Fortsatta åtgärder i ärendet: Om lägenheten inte före tidsfristens utgång 1. har tömts på skämda livsmedel, 2. blivit grundligt städad, och 3. de skadedjur som påträffats där inte har utrotats före tidsfristens utgång, kommer 1. de skämda livsmedel som finns i lägenheten att sändas till behörig avfallshantering, 2. lägenheten att städas och 3. skadedjuret att utrotas på kommunens försorg och de kostnader som orsakats av åtgärderna att indrivras av lägenhetens innehavare.

Tilläggsuppgifter ges av: Kontaktuppgifter för handläggande av ärendet

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 51, 53 §, Hälsoskyddsförordningen 17 §, Förvaltningslagen 34 §, Viteslagen 14 §

Behörighet: Hänvisning till hälsoskyddslagen (51 §) samt kommunens instruktion eller motsvarande

Bilagor: Handlingar som är föremål för hörandet i form av original eller kopior.

Sökande av ändring: I detta beslut får ändring sökas genom besvär hos xx. förvaltningsdomstol. Besväransvisning medföljer som bilaga

Underskrifter

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Sändlista: Till vem handlingen sänts för kännedom

4.4.3 Övervakning av förverkligandet av föreläggandet

Hälsoskyddsmyndigheten ska säkerställa förverkligandet av sina förelägganden. Förverkligandet av föreläggandena ska konstateras genom förnyad inspektion. Om invånaren har vidtagit åtgärder i enlighet med föreläggandena, och lokalen har städats så att det inte längre föreligger befogad anledning att misstänka förekomst av sanitär olägenhet, upphör myndighetsbehandlingen av ärendet och handlingarna i ärendet kan arkiveras.

Om invånaren inte har vidtagit åtgärder för att avlägsna den sanitära olägenheten, ska myndigheten vidta åtgärder för att verkställa tvångsmedel.

4.4.4 Verkställande av hot om tvångsutförande

Enligt 10 § Viteslagen kan den myndighet som har förelagt ett hot om tvångsutförande döma ut det, om en part utan giltig orsak har underlåtit att uppfylla huvudförpliktelsen.

Hälsoskyddsmyndigheten ska fatta ett separat beslut om verkställande av tvångsutförande. Innan beslutet fattas bör det säkerställas att beslutet om föreläggande av huvudförpliktelse och tvångsutförande har vunnit laga kraft. Lagkraftsbevis fås på begäran från förvaltningsdomstolen. Före beslutet fattas ska även invånaren höras om förverkligandet enligt 34 § i förvaltningslagen och 22 § i viteslagen. Invånaren ombeds förklara om han eller hon kan ange en giltig orsak till att huvudförpliktelsen inte har uppfyllts. Hörandebrevet skickas till invånaren per post mot mottagningsbevis (vid behov med en stämningssedelgivning).

I hörandebrevet bör åtminstone framgå följande omständigheter:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Hörandets syfte: Hörande om verkställighet av hot om tvångsutförande.

Objekt: Bostadens adress

Uppgifter om givna förelägganden: Sammandrag av givna förelägganden:

Individualiserade uppgifter om omständigheter om vilka förklaring begärs: Förklaring begärs om verkställighet av hotet om tvångsutförande och om huruvida invånaren kan ange en giltig orsak till att huvudförpliktelsen inte har uppfyllts.

Anvisningar om sändande av genmäle: Tidsfrist för sändande av genmäle och kontaktuppgifter till myndigheterna

Upplysning om att underlåtenhet att lämna utredning inte hindrar att ärendet avgörs

Tilläggsuppgifter ges av: Kontaktuppgifter för handläggande av ärendet

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 53 §, Förvaltningslagen 34, 35 (om intressebevakare eller vårdnadshavare ska höras), 36 §, Viteslagen 1, 10, 15, 16, 17, 22 §

Bilagor: Förordnande som tidigare givits i ärendet som kopia

Underskrifter

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Efter hörandet fattar hälsoskyddsmyndigheten ett beslut om verkställighet av hotet om tvångsutförande. Beslutet skickas till invånaren per post mot mottagningsbevis (vid behov med en stämmingsdelgivning). I beslutet bör framgå åtminstone följande omständigheter:

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Myndighet som fattat beslutet och tidpunkten för beslutet

Objekt: Bostadens innehavare och dennas kontaktuppgifter

Bakgrund: En sammanfattning framförs av beslutet om föreläggande av huvudförpliktelsen och hotet om tvångsutförande samt ett konstaterande om att beslutet om föreläggande av huvudförpliktelsen och hotet om tvångsutförande har vunnit laga kraft. Dessutom konstateras de iakttagelser som gjorts vid inspektionen efter tidsfristens utgång

Hörande av parterna: Genmäle eller upplysning om att inget genmäle kommit.

Sanitär olägenhet: Konstaterande av sanitära olägenheter med motiveringar

Beslutet och dess motiveringar: Lägenheten kommer 1. att tömmas på skämda livsmedel, 2. att städas grundligt och 3. de skadedjur som påträffats i lägenheten kommer att utrotas på kommunens försorg och de kostnader som orsakats av åtgärderna att indrivs av lägenhetens innehavare i den utsträckning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

I korthet konstateras vilka iakttagelser som gjorts vid inspektionen (att huvudförpliktelsen inte har uppfyllts)

Ett sammandrag återges av ett eventuellt genmäle av parten. Om ett genmäle har inkommit, konstateras även att de omständigheter som framförts av parten inte utgör ett sådant giltigt skäl som i viteslagen avses om icke uppfyllt huvudförpliktelse.

Tilläggsuppgifter ges av: Kontaktuppgifter för handläggande av ärendet

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 53 §, Förvaltningslagen 34 §, Viteslagen 1, 10, 15, 16, 17, 22, 23, 24 §, lagen om verkställighet av skatter och avgifter 1 §

Behörighet: Hänvisning till kommunens instruktion eller motsvarande

Bilagor: Handlingar i ärendet, i original eller som kopior.

Sökande av ändring I detta beslut får ändring sökas genom besvär hos xx. förvaltningsdomstol. Besvärsanvisning medföljer som bilaga (ändringssökande enligt 24 § viteslagen)

Underskrifter

Sändlista: Till vem handlingen sänts för kännedom

Enligt 15 § i viteslagen får ett arbete som lämnats ogjort utföras, ett arbete eller någon annan verksamhet avbrytas eller användningen av en anordning eller någon annan sak förhindras trots att ändring söks i ett beslut som avses i 1 momentet, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. Detta innebär att städning av lägenheten får utföras även om ärendet inte är slutbehandlat av förvaltningsdomstolen. Bostaden ska dessutom vara inspekterad för att det ska kunna säkerställas att huvudförpliktelsen inte har uppfyllts.

Vid verkställningen genomförs de åtgärder som behövs i lägenheten på kommunens bekostnad och de kostnader som föranleds av åtgärderna indrivs av invånaren (lagen om verkställighet av skatter och avgifter). För att låta utföra åtgärderna behöver hälsoskyddsmyndigheten i regel inte

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

konkurrensutsätta arbetet, eftersom de kostnader som föranleds av åtgärderna är tämligen låga. I uppdraget bör arbetsuppgifterna beskrivas så detaljerat som möjligt och bl.a. omfatta anvisningar för hur avfallet ska bortskaffas. I regel ska ingenting annat avlägsnas som avfall från lägenheten än skämda livsmedel. I vissa fall är det motiverat att till avfallshanteringen förpassa även möbler, t.ex. madrasser och soffkuddar som solats ned av sekret från människor och djur, om de inte längre kan tvättas. Det företag som har fått uppdraget bör i samband med uppdraget skriftligt underrättas om att det är fråga om ett myndighetsärende som omfattas av sekretess.

Hälsoskyddsmyndigheten ska övervaka genomförandet av åtgärderna antingen på ort och ställe eller genom att vara anträffbar för den som utför arbetet och för parterna. Invånaren bör också vara på plats, antingen personligen eller genom en representant, så att t.ex. skämda livsmedel och saker som har klassificerats som avfall kan avlägsnas från lägenheten i samförstånd. Om saker eller föremål ska kasseras som avfall ska en skriftlig förteckning över dem uppgöras och likaså är det motiverat att ta fotografier av dem som bevismaterial. Det är att rekommendera att det i uppräknings av sakerna anges skriftliga motiveringar för att sakerna eller föremålen kasseras som avfall. För att genomföra åtgärderna ska vid behov begäras handräckning från polisen, så att arbetarnas säkerhet kan garanteras.

4.4.5 Boendeförbud

I enskilda fall kan orenlighet i en lägenhet orsaka en så allvarlig sanitär olägenhet i för dem som vistas i lägenheten att hälsoskyddsmyndigheten måste vidta åtgärder för att begränsa boendet. I dessa fall förbjuds boende med stöd av hälsoskyddslagen 27 § 2 moment. Enligt 51 § hälsoskyddslagen får den tjänsteinnehavare hos kommunen som handhar tillsynen i brådskande fall utfärda ett förbud, men ärendet ska utan dröjsmål underställas hälsoskyddsmyndigheten i kommunen för avgörande.

Hälsoskyddsmyndigheten ska fatta beslut om att förbjuda boende. Innan beslutet ges ska parten höras liksom även i samband med föreläggande om städning.

I beslutet om förbud mot boende bör åtminstone följande uppgifter framföras (Hälsoskyddsförordningen 17 §):

Anteckning om att dokumentet är sekretessbelagt

Myndighet som fattat beslutet och tidpunkten för beslutet

Förpliktad att följa beslutet: Lägenhetens innehavares namn och kontaktuppgifter

Uppgifter om ärendets anhängighet och bakgrundsuppgifter: När och på vems initiativ ärendet har blivit anhängigt

Inspektioner och iakttagelser: Uppgifter om förrättade inspektioner samt de väsentligaste iakttagelserna.

Hörande Uppgifter om hörande av parter

Genmäle till hörande Genmäle eller upplysning om att inget genmäle kommit.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Sanitär olägenhet: Konstaterande av sanitära olägenheter med motiveringar

Beslut: Lägenhetens nyttjande som bostad förbjuds. Bostaden ska städas grundligt...

Motiveringar: Nyttjande av lägenheten medför sanitär olägenhet för invånaren. I lägenheten har vid inspektionerna påträffats faktorer och omständigheter som med fog kan misstänkas orsaka sanitär olägenhet, och lägenhetens innehavare har inte vidtagit de åtgärder som av hälsoskyddsmyndigheten föreskrivits för att bortskaffa missförhållandena.

Verkställighet: Beslutet får omedelbart laga kraft (detta är möjligt, om beslutet fattas i brådskanande ordning med stöd av 51 § 2 momentet).

Behörighet: Kommunens instruktion eller moytsvarande

Handlingar som ligger till grund för beslutet t.ex.

inspektionsprotokollen

Tillämpade rättsnormer: Hälsoskyddslagen 1, 26, 27, 51, 57 §, Förvaltningslagen 34 §,

Anvisningar för sökande av ändring: I detta beslut får ändring sökas genom besvär hos xx. förvaltningsdomstol. Besvärsanvisning medföljer som bilaga

Underskrifter

Sändlista: Till vem handlingen sänts för kännedom

Motiveringen till ett boendeförbud är alltid en sanitär olägenhet för invånarna. Boendeförbudet kan hävas endast genom hälsoskyddsmyndighetens beslut, och det förutsätter att lägenheten genom inspektion konstaterats vara i sådant skick att det inte är motiverat att misstänka att de som vistas där utsätts för sanitär olägenhet på grund av orenlighet.

Polisen är skyldig att ge handräckning vid verkställighet av beslut om boendeförbud.

4.5 Behandlingen avslutas – handlingarna arkiveras

Efter att behandlingen av ärendet har upphört arkiveras handlingarna i enlighet med föreskrifterna och anvisningarna om arkivering av handlingar. Enligt arkivlagen ska handlingar förvaras så att de är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Handlingar som inte skall förvaras varaktigt skall efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är tryggad.

Enligt Kommunförbundets publikation Kunnallisten asiakirjojen säilytysajat, Ympäristöterveydenhuolto 16 (2003) (arkiveringstid för kommunala handlingar, miljöhygien 16 (2003)) ska handlingar som hänför sig till föreskrifter och beslut i enlighet med hälsoskyddslagen och centrala dokument om förberedelser för dem (undersöknings-, provtagnings- och mätresultat, utredningar, anmärkningar och utlåtanden) förvaras permanent. Inspektionsprotokoll och inspektionsberättelser som inte omfattar föreskrifter och beslut, samt åtgärdsanvisningar och motsvarande dokument ska förvaras så länge ärendet är under behandling (anhängigt) och därefter enligt omdöme. Till exempel arkiveras dessa handlingar i Kuopio i tio år. Sekretessbelagda handlingar ska i mån av möjlighet arkiveras skilt från offentliga handlingar.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

5. Myndighetssamarbete

Det är synnerligen viktigt att hälsoskyddsmyndigheterna samarbetar med andra myndigheter för att hantera orenlighetsproblem i bostäder. Enligt förvaltningslagen ska en myndighet inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna. Nedan ges en kortfattad presentation av myndigheter som är väsentliga för hantering av orenlighetsproblem, lagstiftning som styr deras verksamhet samt deras verksamhet i praktiken.

5.1 Socialväsendet

Socialväsendets tjänsteinnehavare befattar sig regelbundet med orenlighetsproblem i bostäder. Framställningar om åtgärder vid allvarigare orenlighetsproblem kommer i regel till dem via hälsoskyddsmyndigheterna. Socialväsendet har en möjlighet att ingripa i orenlighetsproblemen bl.a. genom hembesök samt med hjälp av en kartläggning av kundens sociala situation. Vid en kartläggning av kundens sociala situation är det möjligt att utreda om kunden har råd att köpa städhjälp eller om utkomststöd kan beviljas för städning. Dessutom kan socialväsendet utreda möjligheter till annan hjälp som till exempel förebyggande utkomststöd med hjälp av vilket städning kan ordnas.

Socialväsendets verksamhet styrs av socialvårdslagen, lagen om utkomststöd, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, barnskyddslagen, lagen om missbrukarvård och mentalvårdslagen. Den viktigaste lagen för orenlighetsproblem i bostäder är socialvårdslagen där bl.a. föreskrivs att kommunen ska sörja för att bl.a. hem- och boendetjänster ordnas. Hemtjänster beviljas på grund av nedsatt handlingsförmåga, familjesituationen, stress, sjukdom, förlossning, skada eller annat motsvarande skäl. Boendetjänster som avser ordnande av service- eller stödboende beviljas personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd för att lösa frågan om bostad eller boende. Enligt mentalvårdslagen 5 § 2.moment ska kommunen bereda möjlighet till stödboende eller boendetjänster som hänför sig till behövlig social rehabilitering.

Socialväsendets tjänsteinnehavare har för att utreda invånarens behov av tjänster tillträde till bostaden på förordnande av tjänsteinnehavare som utsetts av kommunens socialmyndighet (Socialvårdslagen 41 §). Vid behov kan de be om handräckning av polismyndighet (lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 22 §).

För bedömning av behovet av socialvård och ordnande av tjänster svarar socialväsendets socialarbetare och socialhandledare som har organiserats på olika sätt i olika kommuner. För grupper med särskilda behov kan dessutom tillhandahållas särskilda tjänster till hjälp för bl.a. missbrukare och psykiskt sjuka, frigivna från fängelset och bostadslösa. Socialväsendet verkar i nära samarbete med hälsovården i ärenden som har anknytning till orenlighet.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

5.2 Hälsovårdsväsendet

Hälsovårdsväsendet handlägger i stort sett lika många ärenden som har anknytning till eller tangerar orenlighet som hälsoskyddsmyndigheterna. Framställningarna om åtgärder kommer i regel till hälsovården från andra myndigheter (hälsoskydds- eller socialmyndigheterna).

Hälsovårdsväsendet deltar huvudsakligen med stöd av mentalvårdslagen och lagen om smittsamma sjukdomar i handläggningen av ärenden som har anknytning till orenlighet. I mentalvårdslagen definieras som mentalvårdsarbete främjande av individens psykiska välbefinnande och hans handlingsförmåga och personlighetsutveckling samt förebyggande, botande och lindrande av mentalsjukdomar och andra mentala störningar. Mentalvårdsarbetet omfattar social- och hälsovårdstjänster för personer som på medicinska grunder har konstaterats lida av mentalsjukdomar eller andra mentala störningar. Enligt lagen om smittsamma sjukdomar omfattar bekämpningen av smittsamma sjukdomar förebyggande, tidigt konstaterande och uppföljning av smittsamma sjukdomar, behövliga åtgärder för utredning eller bekämpning av epidemier samt undersökning, vård och medicinsk rehabilitering av den som insjuknat eller misstänks ha insjuknat i en smittsam sjukdom samt bekämpning av sjukhusinfektioner.

Ärenden som gäller psykiskt sjuka lägenhetsinnehavare överförs inom hälsovårdsväsendet till mentalvården. Åldringar överförs i regel till tjänsterna inom hemvården där bedömningen av kundens tillstånd i främsta rummet avgör om han eller hon omfattas av den. Av de personer som omfattas av hemvården är största delen uttryckligen åldringar, men i denna grupp kan i praktiken även ingå kunder i annan ålder. Hälsovårdsväsendet verkar i nära samarbete med socialvården i ärenden som har anknytning till orenlighet.

5.3 Räddningsmyndigheterna

Räddningsmyndigheterna blir i stort sett kontaktade i ärenden som gäller brandbelastning i lika stor utsträckning som hälsoskyddsmyndigheterna kontaktas vid orenlighet i bostäder. Framställningarna om åtgärder kommer i regel till dem direkt från bostadsbolagen, men en del åtgärdsframställningar kommer även från social- och hälsoskyddsmyndigheterna.

Räddningsmyndigheternas verksamhet styrs av räddningslagen som håller på att revideras. Räddningslagen tillämpas bl.a. för förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt räddningsverksamhet. Om det vid en brandsyn eller annars konstateras brister i bostaden, ska räddningsmyndigheten föreskriva att de repareras. Om bristerna inte genast kan avhjälpas, ska en tidsfrist utsättas för reparationen. Om en brist eller ett felaktigt förfarande som konstaterats i samband med brandsyn eller annars medför en omedelbar olycksrisk, får räddningsmyndigheten vid behov genast avbryta verksamheten och bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor. Beslutet skall iakttas omgående.

Vid en brandsyn i anknytning till eller i samband med orenlighetsproblem bedöms bostadens brandbelastning. Bedömningen är i praktiken alltid

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

subjektiv och grundar sig på tjänsteinnehavarens kompetens och sakkunskap. Då brandbelastningen bedöms beaktas bland annat arten och mängden av de saker som förvaras i bostaden.

Den nya räddningslagen avses träda i kraft 1.1.2011.

5.4 Djurskyddsmyndigheterna

Djurskyddsmyndigheternas verksamhet styrs av djurskyddslagen. Syftet med djurskyddslagen är att på bästa möjliga sätt skydda djur mot lidande, smärta och plåga. Lagen syftar också till att främja djurens välbefinnande och god behandling av djur.

Om det finns anledning att misstänka att ett djur sköts, behandlas eller används i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, har regionförvaltningsverket, kommunalveterinären, den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen, polisen och djurskyddsövervakaren rätt att verkställa inspektion. På områden som omfattas av hemfriden får i denna paragraf avsedd inspektion eller provtagning utföras endast av en myndighet och endast om det är nödvändigt för utredande av de omständigheter som inspektionen gäller samt om det finns anledning att misstänka att djurets ägare eller innehavare gjort sig skyldig till straffbart förfarande som strider mot denna lag.

I praktiken sköts tillsynen av djurskyddet av kommunens veterinär och de tjänsteinnehavare som har hand om tillsynen över hälsoskyddet. I samband med orenlighetsproblem är det synnerligen sällsynt att inspektioner enligt djurskyddslagen förrättas (enskilda fall per år).

5.5 Byggnadstillsynsmyndigheterna

Kommunernas byggnadstillsynsmyndigheter övervakar byggnaderna med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Enligt lagens 22 kapitel skall en byggnad och dess omgivning hållas i sådant skick att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet och inte medför miljöolägenheter eller förfular omgivningen. En byggnad och systemen inom dess energiförsörjning skall hållas i sådant skick att de med hänsyn till byggnadssättet uppfyller kraven på energiprestanda. Om skyldigheten att underhålla byggnaden försummas, kan kommunens byggnadstillsynsmyndighet bestämma att byggnaden skall repareras eller dess omgivning snyggas upp. Om byggnaden utgör en uppenbar fara för säkerheten, skall det bestämmas att byggnaden skall rivas eller användningen av den förbjudas.

I praktiken handlägger byggnadstillsynsmyndigheterna i mycket liten utsträckning ärenden som har samband med bostädernas orenlighet inomhus. Deras tillsyn fokuserar i högre grad på utomhusförvaring som stör miljön.

5.6 Miljövårdsmyndigheterna

Miljövårdsmyndigheterna kan i vissa fall delta i hanteringen av orenlighetsproblem. Sådana fall är till exempel orenlighetsproblem i

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

småhus där saker som klassificeras som avfall samt sopor har hopat sig på gårdsplanen. Miljövårdsmyndigheterna kan ingripa i situationen med stöd av såväl miljövårdslagen som avfallslagen. Syftet med miljövårdslagen är att förebygga och hindra förorening av miljön samt avhjälpa och minska skador orsakade av förorening, bevara en hälsosam och trivsam samt naturekonomiskt hållbar och mångsidig miljö och förebygga uppkomst och skadeverkningar av avfall. Enligt avfallslagen ska i all verksamhet i mån av möjlighet ses till att det uppstår så lite avfall som möjligt och att avfallet inte orsakar någon betydande olägenhet eller svårighet för organisering av avfallshanteringen eller risk eller olägenhet för hälsan eller miljön.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

6. Tips för handläggning av ärenden och kundbetjäning

6.1 Bedömning av sanitär olägenhet

Att förstå definitionerna av sanitär olägenhet och allvarlig sanitär olägenhet är av största vikt för att den egentliga sanitära olägenheten ska kunna bedömas. Orenlighet i en bostadslägenhet är i allmänhet en sanitär olägenhet endast för invånarna i den osnygga bostaden. En allvarlig sanitär olägenhet orsakas mycket sällan av orenlighet ens för invånarna. Om invånaren likväl motsätter sig en inspektion, bör från fall till fall avgöras om förekomst av allvarlig sanitär olägenhet kan misstänkas för att en inspektion av bostaden över huvud taget ska kunna förrättas. I enstaka fall har bostaden hunnit bli så snuskig att den kan anses orsaka en sanitär olägenhet för invånarna i grannbostäderna. I allmänhet är de odörer som sprider sig till grannlägenheterna lindriga och kan inte misstänkas orsaka någon sanitär olägenhet, men trivsel- och luktolägenheter åstadkommer de säkert.

6.2 Samförstånd och långsiktighet

Målsättningen bör vara att verka i samförstånd med parterna. Ofta leder långsiktig vägledning och rådgivning till ett bättre slutresultat än förelägganden, hot om tvångsutförande och boendeförbud.

6.3 Ansvarstagande och interaktion

Hantering av orenlighetsproblem kräver förmåga att ta ansvar. En saklig hantering av den egentliga inspektionsprocessen innebär ansvarstagande, men det gör även en delegering av ärendet till andra behöriga myndigheter. Goda interaktiva färdigheter är till nytta då besvärliga situationer utreds, och minskar antalet missförstånd. Med hjälp av ansvarstagande och goda interaktiva färdigheter medförs parterna förtroende för myndigheternas verksamhet, vilket gör det lättare att hantera ärendet och nå ett gott slutresultat.

6.4 Ett fungerande samarbete

I förväg etablerade goda och personliga relationer till tjänsteinnehavare inom samma verksamhetsområde vid social- och hälsovårdsväsendet samt räddningsväsendets brandinspektörer är till nytta för en helhetsbetonad hantering av orenlighetsproblemen. Det är bra att myndigheter emellan komma överens om lokala spelregler för hantering av orenlighetsproblemen. Det är att rekommendera att spelreglerna görs upp skriftligt t.ex. i form av ett processschema. I spelreglerna beskrivs åtminstone handläggningen av orenlighetsproblemen och behandlingsordningen hos olika myndigheter. Dessutom uppgörs en förteckning över tjänsteinnehavarnas kontaktuppgifter.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

Informationsruta 10:

Grunderna för god förvaltning (förvaltningslagen 434/2003)

6 § Rättsprinciperna inom förvaltningen

Myndigheterna skall bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder skall vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

7 § Serviceprincipen och adekvat service

Möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet skall om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

8 § Rådgivning

Myndigheterna skall inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri.

Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, skall den i mån av möjlighet hänvisa kunden till den behöriga myndigheten.

9 § Krav på gott språkbruk

Myndigheterna skall använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

I fråga om en kunds rätt att använda sitt eget språk vid kommunikation med myndigheterna gäller vad som särskilt föreskrivs om detta eller vad som följer av internationella avtal som är bindande för Finland.

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

7. Lagstiftning

I förteckningen nedan uppräknas lagar som hänför sig till handläggning av orenlighetsproblem:

1. Finlands grundlag (731/1999)
2. Hälsoskyddslagen (763/1994)
3. Hälsoskyddsförordningen (1280/1994)
4. Förvaltningslagen (434/2003)
5. Förvaltningsprocesslagen (586/1996)
6. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)
7. Lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007)
8. Bostadsaktiebolagslagen (1599/2009)
9. Räddningslagen (468/2003)
10. Viteslagen (1113/1990)
11. Mentalvårdslagen (1116/1990)
12. Lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986)
13. Socialvårdslagen (720/1982)
14. Djurskyddslagen (247/1996)
15. Markanvändnings- och bygglagen (132/1999)
16. Miljövårdslagen (86/2000)
17. Avfallslagen (1072/1993)
18. Arkivlagen (831/1994)

Litteratur

Kielitoimiston sanakirja (Finska språkbyråns ordbok), Forskningscentralen för inhemska språk 2006

Anvisning om boendehälsa, Social- och hälsovårdsministeriets anvisning om boendehälsa (SHM:s handböcker 2003:1), tidskriften Ympäristö ja Terveys-lehti 2009

Terveydensuojelu, Pönkä Antti, Suomen ympäristöterveys Oy 1996

Kunnallisten asiakirjojen säilytysajat (arkiveringstider för kommunala handlingar). Määräykset ja suositukset, Ympäristöterveydenhuolto 16, Kuntaliitto 2003 (Bestämmelser och rekommendationer, Miljöhälsovården 16, Kommunförbundet 2003)

Bilagor

Bilaga 1. Processchema över handläggning av orenlighetsproblem hos hälsoskyddsmyndigheten

Bilaga 2. Frågeformulär för förfrågan riktad till hälsoskyddsmyndigheterna

Bilaga 3. Frågeformulär för förfrågan riktad till disponenterna

Till slut

“Dagens högklassiga och människovärdiga hygien har kunnat uppnås enbart genom en långsiktig fostran, teknisk utveckling, god infrastruktur, förebyggande hälsovård och högklassig sjukvård. Om dessa vinningar inte kan upprätthållas börjar hela systemet falla

Dnr 43/02.07.01/2010

11.03.2011

sönder. Den globala ekonomiska recessionen har tydligt visat hur stater och samhällen snabbt kan deklinera och gå tillbaka till tidigare års lägre standard.

Den grund som gör det möjligt att uppnå och upprätthålla hygien utgörs i det moderna samhället av lagstiftningen, men dessutom behövs tillsyn och styrning som förverkligas av olika myndigheter. Det gäller likväl att minnas att hygien varken kan uppnås eller upprätthållas utan samarbete med befolkningen och de enskilda människorna. Tyvärr har samhällets och även befolkningens eget intresse för att avsätta resurser för att upprätthålla och främja god hygien avtagit. Antalet människor som är utslagna och fullständigt likgiltiga i sitt förhållande till hygien har av olika orsaker vuxit i samhället. Hos dem är risken för insjuknande och en för tidig död mycket större än normalt, och då de lider av en smittsam sjukdom utgör de även än större risk än vanligt för sin omgivning. ”Hygienian historiaa 1900-luvun aikana, Arno Forsius, LKT, professori (Hygienens historia under 1900-talet, Arno Forsius, MKD, professor) (<http://www.saunalahti.fi/arnoldus/henkhyg3.htm>)